

Comunitats culturals d'aprenentatge

Gemma Carbó Ribugent

aproPAT

III JORNADES DE
DIDÀCTICA DEL PATRIMONI

10 de novembre
17 de novembre

ELS MUSEUS COM A EINES
PER A LA TRANSFORMACIÓ
PEDAGÒGICA A LES AULES

www.jornadesapropat.cat

Nova pedagogia?

- *Rompamos, pues, los muros de la clase. Llevemos al niño al campo, al taller, al museo, como tanto y tan sanamente se ha predicado ya; enseñémosle la realidad en la realidad, antes que en los libros, y entre en la clase sólo para reflexionar y para escribir lo que en su espíritu permanezca o en él haya brotado; trazando así, espontánea y naturalmente, el único libro de texto que ha de estar a su alcance. B. Manuel Cossío (1910)*

Hem avançat gaire?

Són molt recomanables les visites a sales d'exposicions i a museus, l'assistència a concerts i a espectacles, havent preparat prèviament els esdeveniments, i la reflexió individual i/o col·lectiva després de l'experiència. *Competència artística primària.*

La recerca internacional ens diu que les oportunitats educatives més enllà del temps lectiu són decisives en la formació i l'itinerari vital i professional de les persones. *Educació 360° Fundació Bofill*

- **Competències transversals:**

Les competències comunicatives:

- Competència comunicativa lingüística i audiovisual
- Competències artística i cultural

Les competències metodològiques:

- Tractament de la informació i competència digital
- Competència matemàtica
- Competència d'aprendre a aprendre

Les competències personals:

- Competència d'autonomia i iniciativa personal

- **Competències específiques centrades en conèixer i habitar el món:**

- Competència en el coneixement i la interacció amb el món físic
- Competència social i ciutadana

Qui educa a qui?

- Cal una tribu per educar un infant? O cal un infant per educar una tribu? Durant molt temps hem considerat als nens i nenes com a ciutadans de segona categoria.
- *No ha habido en las ciencias sociales ninguna aproximación a la forma como los niños y niñas construyen una sociedad singular y compleja entre ellos, entre ellos y nosotros y entre ellos y el mundo. Los hemos estudiado desde una perspectiva que nunca los ha considerado como sujetos, sino como meros esbozos de nosotros mismos.*
- <http://manueldelgadoruiz.blogspot.com.es>

Hi tenen dret

- Article 31
- 1. Els Estats membres reconeixen el dret del nen al descans i l'esplai, al joc i a les activitats recreatives pròpies de la seva edat i a participar lliurement en la vida cultural i en les arts.
- 2. Els Estats membres respectaran i promouran el dret del nen a participar plenament en la vida cultural i artística i propiciaran oportunitats apropiades, en condicions d'igualtat, de participar en la vida cultural, artística, recreativa i d'esplai.

Accés

- 46. El dret a l'educació és fonamental en el foment del respecte per la diversitat de patrimonis i expressions culturals, i en la garantia de l'accés al propi patrimoni cultural i al dels altres.
- En particular, en l'article 29 c) de la Convenció sobre els Drets del Nen s'afirma que l'educació ha d'estar encaminada a "inculcar al nen el respecte als seus pares, el coneixement de la seva pròpia identitat cultural, del seu idioma i els seus valors, dels valors nacionals del país en què viu, del país que sigui originari i de les civilitzacions diferents de la seva".

Participació

- Observació general nº 17
- Els directors dels llocs artístics i culturals han de mirar més enllà dels espais físics que administren i considerar de quina manera els seus programes reflecteixen la vida cultural de la comunitat que representen i com responen a ella.
- La participació dels nens en les arts i la cultura requereix un enfocament més centrat en ells, que incentivi les seves creacions i les exposi i que els faci participar també en l'estructura i els programes que s'ofereixen. Aquesta participació durant la infància pot estimular els interessos culturals per a tota la vida.

Patrimoni i comunitat

- Les Comunitats d'Aprenentatge (CA) són un model d'escola inclusiva, vinculada amb el barri i un espai on les famílies participen en l'educació dels infants. Els grups interactius, les tertúlies literàries dialògiques i l'extensió del temps d'aprenentatge són algunes de les actuacions d'èxit més presents a les CA.
- <http://xtec.gencat.cat/ca/projectes/comunitats/>
- Educació 360°
- <https://www.educacio360.cat/experiencia/educacio-i-cultura-treballant-junts-amb-la-comunitat/>

Intel·ligència cultural

- Totes les persones tenen capacitat d'acció i reflexió i posseeixen una intel·ligència relacionada a la seva cultura. Aquesta intel·ligència abasta el saber acadèmic, el pràctic i el comunicatiu. Els nens aprenen fent (Vygotsky)
- Totes les persones tenen habilitats comunicatives innates, és a dir, són capaces de produir llenguatge i generar accions en l'entorn on viuen.
- En les Comunitats d'Aprenentatge aquesta intel·ligència cultural ha de trobar les formes i els mitjans per expressar-se en condicions d'igualtat. Habermas i Chomsky,

Comunitats culturals d'aprenentatge

El diàleg no es dóna en un format metodològic específic, sinó en una actitud dialogant, que fomenta la curiositat epistemològica i la recreació de la cultura (Freire, 1997).

- Grups interactius, intergeneracionals, interculturals, interprofessionals..
- Tertulies dialògiques a partir d'edetonants artístics i científics
- Extensió del temps d'aprenentatge, formació continuada de la comunitat educativa

Al voltant d'un repte global: **Com aprenem a viure junts en un món finit? - Educació cultural per la sostenibilitat.**

EpS

- En essència es proposa impulsar una educació solidària -superadora de la tendència a orientar el comportament en funció d'interessos particulars a curt termini, o del simple costum- que contribueixi a una correcta percepció de l'estat del món, generi actituds i comportaments responsables i prepari per a la presa de decisions fonamentades (Aikenhead, 1985) dirigides a l'assoliment d'un desenvolupament culturalment plural i físicament sostenible (Delors, 1996; Cortina et al., 1998).

Sostenibilitat social

- La situació actual de la societat catalana, amb un 13% de població nascuda fora de Catalunya; un atur elevat, que afecta al 15,9% de la població; la precarietat dels que estan ocupats; la marxa forçada d'un nombre elevat de joves per a trobar una feina digna fora; els canvis socials i culturals que caracteritzen les generacions més joves, obliguen a obrir un ampli debat que tingui per objectiu generar noves dinàmiques per a ampliar la cohesió en una societat cada cop més diversa i complexa.

El paper de la cultura

- La cultura representa una eina fonamental per a aconseguir un equilibri social i cultural en termes d'equitat en la construcció ciutadana. (CONCA 2016)
- Això implica crear espais de gestió més interdisciplinaris, treballar conjuntament amb l'àmbit social i de l'educació, trobar maneres innovadores de promoure la participació(...)

Els perills

- Si bé el patrimoni cultural pot contribuir a la protecció de la diversitat cultural, d'altra banda, pot ser reconegut selectivament per obligar a les persones i a les comunitats a assimilar-se a la comunitat/societat majoritària.
- Poden gloriïcar-se els símbols culturals de les comunitats dominants, i el contingut de l'educació i informació sobre el patrimoni cultural pot ser distorsionat amb finalitats polítiques.
- Relatora especial pels drets culturals.

Educació+cultural

L'educació cultural pot definir-se com les oportunitats dissenyades per permetre que les generacions joves i els adults coneguin, aprecien i preservin el seu patrimoni cultural i natural, la seva identitat, entenguin a les altres cultures per desenvolupar les seves capacitats creatives i promoguin el diàleg i l'entesa entre les cultures .

Eduard Delgado: des dels marges.

